

No: 1161 – Mahreç İşareti

SİVRİHİSAR SARKASI

Tescil Ettiren
SİVRİHİSAR BELEDİYESİ

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 11.08.2021 tarihinden itibaren korunmak üzere 05.07.2022 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1161
Tescil Tarihi	: 05.07.2022
Başvuru No	: C2021/000310
Başvuru Tarihi	: 11.08.2021
Coğrafi İşaretin Adı	: Sivrihisar Sarkası
Ürün / Ürün Grubu	: Cepken / Hahılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Sivrihisar Belediyesi
Tescil Ettirenin Adresi	: Cumhuriyet Mah. Süleyman Demirel Cad. No:1 Sivrihisar ESKİŞEHİR
Coğrafi Sınır	: Eskişehir ili Sivrihisar ilçesi
Kullanım Biçimi	: Sivrihisar Sarkası ibareli aşağıda verilen logo ve mahreç işareti amblemi, ürünün ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Sivrihisar Sarkası ibareli logo ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Sivrihisar Sarkası; Eskişehir ili Sivrihisar ilçesinde yapılan, yünlü, pamuklu, kadife veya sof kumaşın üzerine tamamen sim, sırma, boncuk ve pullar işlenen cepkendir. İnce hâkim yakalı, uzun kollu ve önü açık olup boyu bel hattına kadar veya daha kısadır. Coğrafi sınırda “hera” adı verilen ipek ve pamuk karışımı dokuma ile astarlanır.

Sivrihisar Sarkası işlemesi, simli ipliklerin bükülmesiyle elde edilen kordonun özel tutturma tekniğiyle yapılır. Sivrihisar Sarkasının beden boyu bel hattına kadar veya daha kısadır. Bu özelliği bele kuşak bağlanmasını ve alta giyilen bol büzgülü şalvarın görünürlüğünü artırır. Kol altı kuş parçalarının işlenmemesi de bir diğer farklılıktır. Yaka formu ince hâkim yaka şeklindedir.

Çeşitli motifler ve renkler (kırmızı, mor, lacivert, vişneçürüğü, siyah) kullanılır. Sivrihisar Sarkası, savayı şalvar (pesent), iç gömlek (dikolta-dekolte) ve kuşak takım halinde giyilir.

Sivrihisar Sarkasının geçmişi eskiye dayanır. Coğrafi sınıra özgü üretim metodu bulunur. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Siyah kumaş üzerine sim sarma ipler işlenir ve desen oluşturulur. Sarkanın önü, yakası ve kol ağızları kaytanla dikilir. Kaytan genellikle sarı sim ile işlenir. Sarkanın ön tarafına kılıç, arkasına armut, kollarına da elma motifleri işlenir.

Kollar bedene, oyuntu yapılmadan düz olarak takılır. Blogna iğnesi tekniğiyle sıvama nakış yapılır. Nakış tekniği uygulanmadan önce kumaş, ölçülere göre biçilir. Glep denilen simli bir iplik, iki kat halinde seyrek atmalı dikişlerle tutturulur. Sonra bu genel hat içine çiçek ya da istenen desen, ipliği kesintisiz olarak döndürülerek yapılır. Desen aralarına pul ve boncuk dikilir. Arkaya tura denen üç adet püskül düşürülür. Bunlar glepin burulmasıyla yapılır ve yakaya tutturulan bir iplikle sırta doğru sarkıtılır. Aynı şekilde önde de tüm olarak sıvanmış motiflerin arkasına dikilen her tarafta üçer tane olmak üzere 6 püskül bulunur. Nakış bittikten sonra bütün parçalar ters taraftan ütülenir. Daha sonra da bunlar dikilir. Bundan sonra sarkanın çevresine, kol kapaklarına, yakaya ve etek uçlarına kaytan denen iki, üç sıra kalın simli şerit dikilir. İç kısım da astarlandıktan sonra sarka tamamlanır. Sarka işlemecisi, sarkanın sırtındaki ana motifin ortasına işlediği tarihi de nakşeder.

Sivrihisar Sarkasına işleme yapılırken 15-16 cm çapında kartondan kesilmiş bir daire, iş patronu olarak kullanılır. İşlemeler, altındaki kumaş görünmeyecek kadar doldurulur, açıkta kalan yerler de pullar ve boncuklarla kapatılır.

Sivrihisar Sarkalarında motif kenarlarında bırakılan işlenmemiş kumaş motif çevresinde bir hat oluşturarak kontur işlevi görür. Böylece kenarındaki işlenmemiş kumaş motiflerin belirgin görünmesini sağlar. Sivrihisar Sarkalarının işleme ipliğinde gümüş rengi hâkimdir.

Sivrihisar Sarkalarında kol alt dikişi boyunca şerit şeklinde bir bölümün ve kol altı kuş parçasına işleme yapılmaz. Kumaş olarak kalan bu bölümler sarkanın görüntüsünde farklılık yaratır. Sivrihisar sarkasında ön bedenlerde göğüs üstünde ve sırtta ortada olmak üzere bir adet püskül bedene tutturularak süsleme unsuru olarak kullanılır.

Sivrihisar Sarkaları isimlerini desen özelliklerinden alır. Kullanılan desene göre yörede üç çeşit sarka bulunur:

- Elmalı sarka
- Armutlu sarka
- Kırlangıç sarka

Elmalı sarkanın tüm yüzeyini kaplayacak şekilde elma motiflerinin içi simli iplikle işlenir. Ayrıca elma motifinin içinde elma çekirdeklerini andıran üç çekirdek işlemesi yapılır. Bitkisel bezeme olarak adlandırılan bu işleme, doğanın yansıması olarak kabul edilerek giyen kişiye ve ailesine bereket getirdiğine inanılır. Bu nedenle gelinlik kızlar, kına gecelerinde bu motifleri tercih ederler.

Armutlu sarka, diğerlerinde olduğu gibi işleminde yer alan armut motiflerinden adını almıştır. Elmalı sarkada olduğu gibi, kol altlarına ve kuş parçalarına işleme yapılmaz. İnce hâkim yakası ve kenarlarına geçirilmiş kaytan ile form özelliği elmalı sarka ile aynıdır. Sarkanın içi pamuklu kumaş ile astarlıdır ve ön bedenlerde ve arka ortasında birer adet püskül bulunur.

Kırlangıç sarka ön ve arka bedende kırlangıç motifleriyle işlenir ve formu diğerleri ile aynıdır. Ayrıca işleminde gümüş rengi sim iplik ve sarı ibrişim kullanılır. Ön bedende göğüs üstünde ve arka ortasında birer adet püskül yerleştirilir. Kol ağzı ve kapama çevresinde kaytan kullanılmış olan sarka, coğrafi sınırdaki “hera” adı verilen ipek ve pamuk karışımı dokuma ile astarlanır. Kol altı kuş parçası işlemesizdir.

Sivrihisar Sarkası muhafaza edilirken, simlerin birbirine temas etmemeleri için katlanmaz; üzerine uzun bir kılıf geçirilir veya bohçaya sarılır.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Sivrihisar Sarkasının geçmişi eskiye dayanır. Coğrafi sınıra özgü üretim metodu bulunur. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunan Sivrihisar Sarkasının tüm üretim aşamaları, belirtilen coğrafi sınırdaki gerçekleşir.

Denetleme:

Denetimler; Sivrihisar Belediyesinin koordinasyonunda, SS Sivrihisar Asma Yapağı Üreten Eller Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifinden, Sivrihisar Kültür, Turizm ve Dayanışma Derneğinden ve Sivrihisar Belediyesinden konuda uzman birer kişinin katılımıyla 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından yapılır. Denetimler düzenli olarak yılda bir defa, ayrıca gerekli görülmesi ve şikâyet halinde ise her zaman gerçekleştirilir.

Denetim mercii tarafından; Sivrihisar Sarkasının üretiminde kullanılan malzemelerin uygunluğu, üretim metoduna uygunluk ile Sivrihisar Kilimi ibaresinin, logosunun ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu denetlenir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.